

Universal Declaration of Human Rights - Turkmen (Cyrillic)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Адам хукукларының әхлунумы Декларациясы

Гирини

Баш ассемблея әхлунумы нарахатчылыгын, адалатлылыгын ве азатлыгын эсасы болуп дурян адамзат маңгаласының агзаларының хеммесине махсус болан мертебесини, дең дережелени ве айрылмаян хукукларыны гөз өңүнде тутуп,

адам хукукларына болан әсгермезлик этмегин ве йнпренжнң адамзадың выжданыны гахар-газаба мүндрүйән вагпычылыклы херекете гетирмеклигини ве адамларын бейик ниетиниң ыглан әдиши ялы адамлар сөз ве пикир азатлыгына эе болуп, горкудан ве мөтәчликден азат болуп яшар ялы дүнийәни гурмаклығы гөз өңүнде тутуп,

адам өзүниң иң соңкы серишдеси хөкмүнде залымлыга ве эзъет бермә гаршы сөвеше галмага межбур болмазлыгыны үнжүн әдер ялы адам хукукларыны канунын гүйжүннң горамалыдыгыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасы өз Уставында адамың эсасы хукукларына, адамзат шахсыетиниң гымматына ве мертебесине, ве эркеклер билен аялларын дең хукугына болан ынамыны ыкпар этмегини ве гиңишлейин азатлыкта дүрмүш шертлериниң говуланмагына ве социал өсүше ярдам этмек барадакы карарыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасының агзалары-дөвлетлеринң адам хукукларыны ве эсасы азатлыклары бержай этмәге ве әхлунумы хормат этмәге өз үстлерине алан борчларыны гөз өңүнде тутуп,

шол өзлерине алан борчлары долы ерине етирмекде шу хукукларын ве азатлыкларын хәсиетини әхлунумы дүшүнмеклигинң улы әхмиегиниң бардыгыны гөз өңүнде тутуп,

хер бир адам жемгыетинң хер бир гурамасы хемше шу Декларация эасланып, билим хем-де ылым үсти билен шу хукуклара ве азатлыклара хормат гоймаклығы ярдам этмәге чалышмаклары үчин, ве милли хем-де халкара прогрессив чәрелеринң үсти билен, ве олары дөвлетлеринң – Гураманың агзаларының халкларын арасында-да, оларын юрисдикциясының астындакы халкларын чәгинде-де әхлунумы ве нетижелени ыкпар этмеклери ве амала ашырмаклары үчин шу Адам хукукларының әхлунумы Декларациясыны хемме халкларын ве дөвлетлеринң ерине етирмәге чалышмалы везишеси хөкмүнде ыглан әдйәр.

1-нжи МАДА

Хемме адамлар өз мертебеси ве хукуклары боюнча дең ягдайда дүнийә инйәрлер. Олара аң хем выждан берлендир ве олар бир-бирлери билен доганлык рухундакы гарайышда болмалыдырлар.

2-нжи МАДА

Хер бир адам шу Декларацияның ыглан әдйән хемме хукукларында ве азатлыкларындан жынысына, реңкине, аял-эркеклигине, дилине, сыясы я-да башга гарайышларына, милли я-да социал гелиш чыкышына, байлыгына, гатлагына я-да башга ягдайына серетмезден дең дережеде пейдаланмалы.

Онданам бапга адамың дегинли юрдуның я-да ериниң гарашсыз, гөзегчилик астында, өзүни өзбапдак доландырмаян я-да өзбапдаклығың бапга бир чәклендирилмек ягдайында болмагына серетмезден сыясы, хукук я-да халкара статус эсасында тапавут гоюлмалы дәл.

3-нжи МАДДА

Хер бир адам яшамага, азатлыга ве шахсы элдегирлимесизлиге хукуклыдыр.

4-нжи МАДДА

Хич ким гулчулықда я-да табынлықда сакланмалы дәлди: гулчулык ве гул сөвдасы әхли гөрнүшпнде гадаган әдилйәр.

5-нжи МАДДА

Хич ким гыналмага я-да мертебесини кемсидйән рехимсиз, ынсаныетсиз гатнашыга ве жеза сезевар әдилмели дәлди.

6-нжы МАДДА

Хер бир адам, хайсы ердедигине серетмезден, онуң шахсыетиниң хукутылығының ыкпар әдилмегине хаклыдыр.

7-нжи МАДДА

Хемме адам канун оңүнде деңдир ве хич бир тапавутсыз кануны горага хаклыдыр.

8-нжи МАДДА

Хер бир адам Конституция я-да канун тарапындан оңа берлен эсасы хукукларың бозулан ягдайында долы ыгтыярлы милли судлар тарапындан өз хукукларының дикелдилмегине хаклыдыр.

9-нжы МАДДА

Хич ким эсассыз туссаг әдилни, сакланылып я-да ковулып билинмез.

10-нжы МАДДА

Хер бир адам өзүниң хукукларының ве борчларының аныкланылмагы үчин ве оңа гөркезилйән женаят айыпламаның догрулығыны аныкламак үчин гарашсыз, битарап суд тарапындан адалатлылығың хемме талапларына лайыклықда долы деңлик эсасында өз ишине серетдирмәге хаклыдыр.

11-нжи МАДДА

1. Женаят әденлиги барада айыпланын хер бир адам, тә оңа горанмага әхли мүмкинчиликлеринң дөредилен ачык судуң серетмегинде онуң гүнәси канун эсасында аныкланынча, ол гүнәкәр дәл дийлип хасапланылмага хаклыдыр.

2. Хайсыдыр бир херекет әденлиги я-да херекетсизлик әденлиги үчин шонуң әдилен дөврүнде милли канунлар боюнча я-да халкара канунлар боюнча женаят хасапланылмаян болса, хич ким сонра ол боюнча гүнәкәрчилиге чеклип билинмез. Шейле хем женаятың әдилен дөврүндәкиден артыкмач жеза чәреси белленилип билинмез.

12-нжи МАДДА

Хич кимниң шахсы ве маңгала дурмушына эсассыз аралашылып, онуң яшайып жайының элдегримесизлигине, онуң хабар серишделериниң сырына я-да онуң намысына ве абрайына эсассыз каст эдиллип билинмез. Хер бир адам шейле аралашылмақдан ве каст эдилмекден канун тарапындан горага хаклыдыр.

13-нжи МАДДА

1. Хер бир адам хер бир дөвлетниң чәгинде бир ерден башга ере әркин әркин гитмәге ве өзүне яшамага ер сайлап тутмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам ислендик юрды, шол санда өз юрдуны хем тапшап гитмәге ве өз юрдуна доланып гелмәге хаклыдыр.

14-нжи МАДДА

1. Хер бир адам ызарланылмақдан гачып, башга юртлардан гачыбаталга гөзлемәге ве шол гачыбаталгадан пейдаланмага хаклыдыр.
2. Сыясы дәл женаят эдиленлиги үчин, я-да Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына ве принциплерине терс гелйән иш эденлиги үчин ызарланылып махалында бейле хак-хукук уланылып билинмез.

15-нжи МАДДА

1. Хер бир адамың гражданлыга хакы бардыр.
2. Хич бир адам гражданлықдан я-да гражданлыгыны үйттедиш билмек хукугындан эсассыз махрум эдиллип билинмез.

16-нжы МАДДА

1. Хер бир кәмиллик яшына етен әркек ве аял, жынс алапатларына, миллетине ве динине серетмезден хич бир пәстелчилликсиз ягдайда никалашмага ве маңгала гурмага хаклыдыр. Олар никалашып махалында-да, никада дуран махалында-да, никаны бозып махалында-да дең дережелли хукуқдан пейдаланярлар.
2. Ника диңе никалашып тарапларың әркин ве долы ылашпмақлары эсасында гыйылып билинер.
3. Маңгала жемгыетниң тебигы ве эсасы өйжүти болуп, ол жемгыет ве дөвлет тарапындан горалмага хаклыдыр.

17-нжи МАДДА

1. Хер бир адам әмләге еке өзи-де, башгалар билен билелликде-де эечилик эдиш билер.
2. Хич ким эсассыз ягдайда әмләгинден махрум эдиллип билинмез.

18-нжи МАДДА

Хич бир адам шкир, выждан ве дин азатлыгына хаклыдыр, бу хак өз диниңи я-да гарайшыңы әркин үйттедиш билмеклиги, әркинликде өз диниңе я-да гарайышларыңа өзбашдак я-да көпчүликлейин уюп билмеклиги, көпчүликлейин я-да еке-тәк ягдайда өврнемеклиги, худая гулук этмеклиги хем-де ритуал дәшлери ерине етирмеклиги өз ичине аляр.

19-нжы МАДДА

Хер бир адам эркин дүнийәгарайыша ве оны эркин аян этмәге хаклыдыр. Бу хак хич бир нәсгелчиликсиз өз дүнийәгарайышың тарапыны тутмак эркинлигини ве информацияны ве идеялары дөвлет арачәклеринден баглы дәл ягдайда дүрли серишделер аркалы гөзлемек, алмак ве яйратмак эркинлигини өз ичине аляр.

20-нжи МАДДА

1. Хер бир адам нарахатчылыклы йыгнанышыклар ве ассоциациялар эркинлигине хаклыдыр.
2. Хич бир адам хайсыдыр бир ассоциация межбуры ягдайда гиризилни билинмез.

21-нжи МАДДА

1. Хер бир адам гөс-гөни я-да эркин сайланан векиллерин үсти билен өз юрдуны доландырмага гатнашмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам өз юрдунда дөвлет гуллугына дең ыгтыярлы гирмәге хаклыдыр.
3. Халкың эрк-ислеги хөкүметин хөкүмрованлыгының эсасыны дүзмелидир. Бу эрк-ислег вагтал-вагтал ве галш дәл ягдайда гечирилйән, сес азатлыгыны үнжүн эдйән, гизлин ягдайда я-да оңа дең дережедәки банга гөрнүнде гечирилйән, әхлнумумы дең сайламак хукуты боюнча гечирилйән сайлавларда йүзе чыкмалыдыр.

22-нжи МАДДА

Хер бир адам, жемгыетин агзасы хөкмүнде, социал үнжүнчилиге, ве хер бир дөвлетин дүзүмине ве мүмкинчиликлерине лайыклықда милли тагаллаларың ве халкара хызматдашлыгың үсти билен өз мертебесини ве ыкдысадыетдәки, социал ве медени утурлардакы хукутыны өз шахсыетини эркин өсдүрмәге уланмага хаклыдыр.

23-нжи МАДДА

1. Хер бир адам зәхмете, иши эркин сайламага, адалатлы ве оңайлы иш шертлерине ве ишсизликден горалмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам, хич хили хукуты кемсидилмезден, дең зәхмете дең хак алмага хаклыдыр.
3. Хер бир ишлейән адам, өзүни ве маңгаласыны яшамага долы үнжүн эдйән, герек болса банга социал үнжүнчиликлер билен үсти етирилйән, адалатлы ве канагатланарлы төлеге хаклыдыр.
4. Хер бир адам өз бәхбидини горамак үчин професионал союзларыдөретмәге ве професионал союзлара гирмәге хаклыдыр.

24-нжи МАДДА

Хер бир адам етерликли чәклендирилен иш гүнүни ве вагтал-вагтал берилйән төлегли зәхмет рутсатлары өз ичине алян дынч алыша ве бош вагта хаклыдыр.

25-нжи МАДДА

1. Хер бир адам, иймити, гейими, яшайыш жайыны, онуң өзүниң ве маңгаласының абаданчылыгыны ве саглыгыны сакламак үчин зерур болан социал гуллугы ве герек болан медицина хызматыны шейле хем ишсиз галан ягдайдакы, нәсаг боландакы, инвалид боландакы, дул галандакы, гарран вагтындакы я-да онуң өзүне баглы дәл ягдайда әмеле гелен яшайыш серишделеринден кесилендәки үнжүн әдилмәге болан хукуклары өз ичине алян дурмуш дережесине хаклыдыр.

2. Энелик ве чагалык айратын хоссарлыга ве көмеге хукук берйёр. Хемме чага, никалы я-да никасыз догланлыгына серетмезден, бирмензеш социал горагдан пейдаланмалыдыр.

26-нжы МАДДА

1. Хер бир адам билим алмага хаклыдыр. Билим, иң болманда башлангыч веумумы билим, мутт болмалы. Башлангыч билим хөкманы болмалы. Техники ве профессионал билим хеммә эльетерли болмалы ве ёкары билим хеммелер үчин, хер кимиң башарныгына гөрә, дең дережеде эльетерли болмалы.

2. Билим адамзат шахсыетиниң долы өсмегини ве адам хукукларына ве эсасы азатлыклара болан хорматы өсдүрмәге гөнүкдирилен болмалы. Билим әхли халklar арасындакы, жынысы ве дини топарлар арасындакы өзара дүшүнүшмеклиге, чыдамлылыга ве достлуга көмек этмели ве Бирлешен Миллетлер Гурамасының парaxатчылыгы голдамак боюнча әдйән ишине ярдам этмели.

3. Ата-энелериң өз кичи чагалары үчин билимиң гөрнүшлерини сайламакда артыкмач хукуклары бардыр.

27-нжи МАДДА

1. Хер бир адам жемгыетиң медени дурмушына эркин гатнашмага, сунгатдан леззет алмага, ылымы прогрессе гатнашмага ве онуң мивелеринден пейдаланмага хаклыдыр.

2. Хер бир адамың ылымы, әдеби ве чеперчилик зәхмети эсасында дөредилең ахлак ве мадды бәхбитлери горалмалыдыр.

28-нжи МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияда беян әдилең хукуklar ве азатлыklar долы амала ашырып билер ялы социал хем-де халкара тертип-дүзгүне хаклыдыр.

29-нжы МАДДА

1. Хер бир адамың шахсыетиниң эркин ве долы өсмеги мүмкин болар ялы жемгыетиң өңүнде борчлары бардыр.

2. Хер бир адам өз хукукларыны ве азатлыкларыны амала ашырян махалында динце башгаларың хукукларыны ве азатлыкларыны долы ыклар әтмеклиги, ахлагың адалатлы талапларыны канагатландырмагы, жемгыетчилик тертип дүзгүни ве демократик жемгыетде умумы абаданчылыгы үшжүн әтмек максады билең канун тарапындан кесгитленең чәклендирилмелере сезевар әдилең биллинер.

3. Шу хукуклары ве азатлыклары амала ашырмак Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына хем-де принциплерине хич хили ягдайда гапма-гаршы гелмели дәлдир.

30-нжы МАДДА

Шу Декларациядакы хич бир зат хайсыдыр бир дөвлете, адамларың топарына я-да айры-айры шахсыетлере шу Декларациядакы беян әдилең хукуклары ве азатлыклары ёк әтмәге гөнүкдирилен хайсыдыр бир иш билең меншул болмага я-да херекет әтмәге берилең хукук хөкмүнде дүшүнилмели дәлдир.
